

With A Little Help From My Friends

Door Frank Janssen

Geen branche zonder branche- en belangenorganisaties. Dat geldt dus ook voor de muziekindustrie. Deze organisaties dragen in belangrijke mate bij aan het optimaal functioneren van een sector of een branche. Ook al wordt veel werk achter de schermen verzet en blijft een deel van de activiteiten vaak buiten zicht.

Elke sector in het Nederlandse bedrijfsleven wordt vertegenwoordigd door branche- en/of belangenorganisaties. Ze functioneren voor een belangrijk deel als smeerolie tussen politiek en de markt of tussen werkgevers en werknemers. Belangenbehartiging en collectiviteit zijn noodzakelijk zodra actoren in een bepaalde sector individueel geen slagkracht kunnen ontwikkelen of simpelweg geen onderhandelingspositie hebben. Ook de muziekindustrie kent daarom uiteenlopende brancheorganisaties.

Wel of geen brancheorganisatie

De vraag welke organisaties nu precies aan te merken zijn als branche- of belangenverenigingen, kan niet exact beantwoord worden. Dat komt mede doordat bepaalde organisaties ooit met een duidelijk ander doel zijn opgericht, maar zich door de jaren heen toch op het gebied van branche- en belangenbehartiging zijn gaan begeven. Denk bijvoorbeeld aan collectieve beheerorganisaties, die niet langer alleen licenseren, incasseren en uitbetalen. Zaken als belangenbehartiging, lobby, rechtenbescherming, voorlichting of de promotie van copyrights maken steeds vaker deel uit van het dagelijkse beleid. En wat vaak vergeten wordt, is dat brancheorganisaties niet alleen nauw betrokken zijn bij educatietrajecten, maar ook bij de verdeling van verschillende geldstromen onder rechthebbenden zoals Leenrecht of Thuiskopie.

Kerntaken

De volgende vraag is, of een sector ook optimaal kan functioneren zonder branche- en belangenorganisaties. Het antwoord daarop zal variëren met betrekking tot de persoon die je het vraagt. Feit is dat brancheorganisaties belangrijke taken vervullen die niet tot de kerntaken van de leden behoort. In het geval van de muziekindustrie zijn muzieklabels en distributeurs doorgaans bezig met het ontwikkelen van carrières van bands en artiesten en het exploiteren van muziek. Maar de brancheorganisaties worden in de meeste gevallen wel gefinancierd door een bijdrage van diezelfde labels en distributeurs. Vaak is zo'n bijdrage gebaseerd op de gedachte dat de sterkste schouders de zwaarste lasten moeten dragen. Dan is de bijdrage, al dan niet gestaffeld, gebaseerd op een percentage van de omzet. Uiteraard zijn er ook andere modellen.

Return on investment

Maar deze bijdrage zorgt ook geregeld voor de kritische vraag bij leden of het in standhouden van een brancheorganisatie is gerechtvaardigd. Simpel gesteld: wat levert de belangenbehartiging nu feitelijk op? Bij sommige organisaties is de zogeheten 'return of investment' heel duidelijk aantoonbaar. Denk bijvoorbeeld aan Merlin, die namens de aangesloten independent muzieklabels en distributeurs de mondiale rechtenlicensering op alle mogelijke download- en streaming platforms regelt. Het effect daarvan is direct merkbaar op de balans. Lastiger aantoonbaar is het effect van een politieke lobby in Den Haag of Brussel op het gebied van bijvoorbeeld rechtenbescherming. Of de strijd tegen de 'value gap', waarbij online platforms met zogeheten 'user generated content' veel geld verdienen met auteursrechtelijk beschermd werk (veelal muziek), maar waarbij de rechthebbenden nagenoeg niets of helemaal niets verdienen. Vele jaren van lobbywerk heeft uiteindelijk geresulteerd in de nieuwe Copyright Directive. Nieuwe Europese wetgeving die vervolgens nog enige tijd vraagt voor implementatie in de afzonderlijke lidstaten. Evident dat het effect hiervan pas na jaren zichtbaar wordt. Niet direct merkbaar in de jaarrekening, maar wel van cruciaal belang.

Lokaal vs internationaal

Op lokaal niveau zijn verschillende organisaties aan te merken als branche- en belangenbehartiger. Denk hierbij aan NVPI Audio waar nagenoeg alle muzieklabels in

Nederland bij zijn aangesloten. Of STOMP, dat zich als onderdeel van NVPI Audio specifiek inzet voor de belangen van de kleine onafhankelijk muziekbedrijven en wedijvert voor een 'same level playing field' – een gelijkwaardig en eerlijk speelveld - in relatie tot de drie major maatschappijen Universal Music, Sony Music en Warner Music. Deze organisaties opereren op lokaal niveau maar zijn wereldwijd of op Europees niveau aangesloten bij grotere organisaties. NVPI wordt op mondiaal niveau vertegenwoordigd door IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) en IMPALA (Independent Music Companies Association) is de Europese vertegenwoordiging van STOMP. Overigens zijn zowel IMPALA als STOMP op wereldwijd niveau weer aangesloten bij WIN (Worldwide Independent Network). Zij zetten zich op verschillende manieren specifiek in voor de belangen van hun leden, zorgen voor branche- en marktrapportages, zijn het aanspreekpunt voor andere instanties en de politiek, informeren leden over de meest uiteenlopende wet- en regelgeving en zijn betrokken of initiatiefnemer voor het uitreiken van awards en onderscheidingen zoals gouden en platina platen of de Edison Awards.

Merlin

Misschien is het in 2007 opgerichte Merlin als organisatie wel het best te duiden als het buitenbeetje onder de brancheorganisaties. Merlin is een zogeheten non-for-profit organisatie die zich namens haar meer dan 800 aangesloten leden uit de onafhankelijke muziekindustrie inzet voor het afsluiten van licenties voor het gebruik van muziek op alle denkbare online platforms. Vervolgens is het aan de leden om te bepalen (opt-in) of hun muziek wel of niet beschikbaar gesteld mag worden op het gelicenseerde platform. Merlin heeft zich bewezen als een daadkrachtige en effectieve organisatie die een sterke positie voor haar leden heeft gecreëerd met betrekking tot de online muziekexploitatie. Daarbij heeft Merlin zich namens het collectief met succes ingezet voor bijvoorbeeld betere tarieven voor haar leden. Hier geldt dat individuele leden afzonderlijk nooit dezelfde slagkracht of sterke onderhandelingspositie ten aanzien van partijen als YouTube, Facebook, Spotify of TikTok hadden kunnen realiseren.

Rechtenbescherming

De afgelopen 25 jaar is met de komst van de *recordable* dragers en vervolgens de 'sharing' en 'peer-to-peer' platforms op internet grote druk ontstaan op het beheren, exploiteren en

beschermen van de rechten. De digitalisering van muziek op cd leek de redding van de muziekindustrie in de jaren tachtig met een groei van de dragermarkt tot ver in de jaren negentig. Maar uiteindelijk bleek digitalisering van muziek, verpakt in digitale bestandjes die we nu duiden als MP3-tjes, een disruptieve techniek. Nu is piraterij, kopieerdrift en bootlegging geen nieuw fenomeen in de muziekindustrie, maar door de digitalisering werd muziek makkelijk en gratis toegankelijk voor iedereen. Mede door de snelgroeiende bandbreedte op huiskamerniveau. In het beschermen van rechten en het opsporen van inbreuk, op welke manier dan ook, speelt de organisatie BREIN (Bescherming Rechtenindustrie Nederland) een cruciale rol. BREIN speurt naar inbreuk op het gebied van (auteurs)recht, offline en online, maar niet beperkt tot de muziekindustrie alleen. Daarnaast geeft BREIN voorlichting en draagt de organisatie bij aan een beleid dat legaal gebruik stimuleert. In die zin heeft BREIN een cruciale rol gespeeld in het veranderen van de publieke perceptie dat alle muziek online gratis is en tegelijkertijd de ontwikkeling van een legale online muziekmarkt gestimuleerd. Ook de organisatie BREIN wordt gefinancierd door rechthebbenden; makers en producenten.

Buma, Sena en NORMA

Auteursrechtenorganisatie Buma/Stemra en naburig rechtenorganisatie Sena en NORMA – ook wel collectieve beheerorganisaties (CBO's) genoemd - hebben als kerntaak het licenseren van muziekgebruik, vervolgens hiervoor te incasseren en uiteindelijk uit te betalen aan hun leden. Rechthebbenden dus. In het geval van Buma/Stemra zijn dat componisten, tekstschrijvers en muziekluitgevers. Sena doet dat namens producenten (muzieklabels) en uitvoerende artiesten (performers). NORMA int en verdeelt vergoedingen voor bijvoorbeeld tv-uitzendingen maar beperkt zich niet tot muzikanten en componisten alleen. Zij doet dat ook voor bijvoorbeeld acteurs.

Door de jaren heen - Buma/Stemra bestaat sinds 1913 en Sena sinds 1993 – zetten de collectieve beheerorganisaties zich in toenemende mate ook in voor de belangen van hun aangeslotenen of leden. Dat varieert van belangenbehartiging op politiek niveau tot het stimuleren van bijvoorbeeld het exportbeleid van Nederlandse muziek naar het buitenland. Daarmee begeven de collectieve beheerorganisaties zich ook op het terrein van belangenbehartiging.

Koepelorganisaties

De Stichting Federatie Auteursrechtbelangen - Organisatie voor auteursrecht en naburige rechten is aan te duiden als een koepelorganisatie waarin Platform Makers, het Platform Creatieve Media Industrie en VOI©E hun krachten bundelen. Het Platform Makers wordt gevormd door een twintigtal beroeps- en belangenorganisaties van auteurs en uitvoerende kunstenaars. Het Platform Creatieve Media Industrie bundelt de krachten van bestaande uitgevers- en producentenorganisaties. In VOI©E zijn alle 17 in Nederland actieve collectieve beheersorganisaties (CBO's) verenigd. De Federatie heeft als doelstellingen het vergroten en versterken van het draagvlak voor het auteursrecht, en de bescherming en verbetering van de positie van de rechthebbenden.

Tot slot

De muziekindustrie kent naast de hierboven genoemde instellingen, verenigingen of stichtingen, nog veel meer branche- en belangenorganisaties. We geven hierbij een overzicht van de meest belangrijke, zonder de pretentie volledig te zijn:

VNPF	Vereniging Nederlandse Poppodia & Festivals
MMF	Music Managers Forum
VSCD	Vereniging van Schouwburgen en Concertgebouw Directies
VVEM	Vereniging van Evenementen Makers
Kunstenbond NTB	Vakbond voor o.a. musici
POPnl	Samenwerkingsverband van de 12 provinciale popkoepels
Popauteurs.nl	Belangenbehartiger van componisten en tekstschrijvers
STAP	Stichting Thuiskopievergoeding Audioproducenten
Stichting Leenrecht	Incasseert en verdeelt leenrechtvergoedingen
Thuiskopie	Incasseert en verdeelt thuiskopievergoedingen
SONT	Stichting Onderhandelingen Thuiskopievergoedingen
BAM!	Beroepsvereniging voor Auteur-Muzikanten
BCMM	Beroepsvereniging Componisten MultiMedia
GENECO	Genootschap van Nederlandse Componisten
NMUV	Nederlandse Muziek Uitgevers Vereniging
VMN	Branchevereniging voor NL muziekhandelaren en -uitgevers
Buma Cultuur	Stichting ter promotie van Nederlands copyright

RODAP	Rechtenoverleg voor Distributie van Audiovisuele Producties
VCTN	Vereniging Componisten en Tekstdichters Ntb
WNPF	Werkgevers Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals
NVER	Nederlandse Vereniging van Entertainment Retailers
Popcoalitie	Samenwerkingsverband van een groot aantal organisaties uit de pop- en dancemuzieksector

STOMP Academy wordt mede mogelijk gemaakt door Merlin, het wereldwijde digitale rechtenbureau voor de independent muziekindustrie. Kijk voor meer informatie op www.merlinnetwork.org.

